

Een stel Gierzwaluwen aan huis

Afspelen gierzwaluwgeluiden eindelijk beloond

Kennismaken met de Gierzwaluw valt niet mee, laat staan zijn gedrag begrijpen. Dit jaar kregen we bij ons thuis een bijzondere kans om iets meer te snappen van deze bijzondere en best ook geheimzinnige vogelsoort. In een van de nestkasten die al enkele jaren aan onze gevel hangen, broedde voor het eerst een paar. Aan de ene kant verrassend, want in onze buurt broedt deze als koloniebroeder bekende soort nauwelijks. Aan de andere kant ook niet zo verbazingwekkend, want we hadden er ons best voor gedaan. Twee jaar lang hebben we tijdens het broedseizoen via een luidsprekertje gierzwaluwgeluiden afgespeeld om ze te lokken. Vorig jaar al hadden we de indruk dat de geluiden ook werden opgepikt. Tegen het einde van het broedseizoen vlogen groepen vogels steeds opnieuw luid gierend langs de dakrand boven onze nestkasten. We veronderstelden dat dit pubervogels waren op zoek naar een nieuwe nestplek.

■ Chris Brunner

Dit voorjaar keken we er daarom met extra belangstelling naar uit wat er ging gebeuren. Zou een paartje onze nestkast daadwerkelijk uitkiezen om er te gaan broeden? Kennelijk is ook dat bij de Gierzwaluw een groepsgebeuren. Al vanaf het begin van het broedseizoen zagen en hoorden we herhaaldelijk groepen vogels gierend langs onze dakrand scheren. En dan, zo heel af en toe, zagen we een van de vogels stilletjes een van de nestkasten binnenglippen. Voor ons de bevestiging dat er echt bewoners zaten. Geweldig vonden we dat. Je denkt dan, nu zullen we de broedende vogels, net als bij andere vogelsoorten, wel vaker zien en horen. Maar niets is minder waar. Van de broedende Gierzwaluwen hoor en zie je maar weinig. Je moet echt heel goed en op het juiste tijdstip turen om ze de nestkast in en uit te zien gaan. En alleen zo af en toe, vooral later in het broedseizoen, hoor je ook geluidjes. De bevestiging dat er iets aan de hand was in onze nestkast kwam veel

GIERZWALUW met vlieg in bek en nog een ervoor

Foto: René van Rossum

meer door het groepje vogels dat vooral 's ochtends en 's avonds langs de dakrand bleef gieren.

Beleef mee

Om meer te weten te komen over het broedproces volgden we het gebeuren in de nestkast van Beleef de Lente extra nauwlettend. Het was voor ons alsof we de nestkast van onze Gierzwaluwen binnen konden kijken. Te meer omdat het

broedpaar van Beleef de Lente vrijwel precies op hetzelfde tijdstip was begonnen met broeden als het onze. Daarbij leerden we dat Gierzwaluwen in een hoekje van de nestkast nog een apart nestkommetje maken van materiaal - strootjes, veertjes etc. - dat ze uit de lucht pikken. Gierzwaluwen komen immers buiten het nest nooit op de grond. Dus ook nestmateriaal verzamelen doen ze in de lucht. In dat nestkommetje komen de eitjes te liggen, wordt er gebroed en groeien de kleintjes in de eerste weken op. In die eerste weken zit altijd ook een van de ouders op het nest. De partner zie je maar sporadisch langskomen. Maar 's nachts zitten ze er allebei en wordt er veel geknuffeld. Wat telkens weer opvalt is hoe onhandig de Gierzwaluwen in de nestkast zijn. Wat een tegenstelling met de elegante en acrobatische bewegingen in de lucht! Omdat ze geen echte poten hebben, meer klauwen waarmee ze iets kunnen vasthouden of korte tijd aan muren kunnen hangen, kruipen ze bijzonder onhandig rond. De extreem lange vleugels zitten ze daarbij voortdurend in de weg. Als beide ouders op het nest zijn is het een heel gedoe, helemaal als de jonkies ook al lange vleugels hebben en de gezinsleden elkaar voortdurend in de weg zitten.

Zodra de jonkies uit het ei zijn, wordt er natuurlijk gevoerd. Maar anders dan bij andere vogelsoorten zie je geen af en aan van de ouders en geen geschreeuw en gepiep van de hongerige kleintjes. Meestal duurt het uren voordat een van de ouders opnieuw met eten langskomt. De kleintjes blijven in die tijd heel rustig op het nest. Als een van de ouders langskomt, dan brengt die gelijk een hele brok van enkele honderden insecten mee die in stukjes aan de jonkies worden gevoerd. Dat gaat er in onze beleving nogal zenuwachtig en hardhan-

dig aan toe. Het is kennelijk wel een voedzame maaltijd, want de kleintjes groeien gestaag door. Op een gegeven moment worden ze te groot voor de nestkom en hebben ze ook geen voortdurende beschutting en warmte meer nodig. Steeds vaker bivakkeren ze dan buiten het nest binnen de nestkast en doen ze steeds meer aan fitness voor de vleugels. Geen sinecure met die lange vleugels als meerdere vogels dat binnen één nestkast willen doen. Een heel gefladder en gedoe binnen die krappe nestkast. Maar fitness voor de vleugels is voor deze soort essentieel. Want als ze eenmaal weggaan, moeten ze in één keer volwaardig kunnen vliegen. Onhandig rondvliegen en tussentijds landen op een tak, respectievelijk terugkeren naar het nest zit er voor deze vogelsoort niet in. Misschien is dat ook een belangrijke reden dat het ruim 40 dagen duurt voordat de jonge Gierzwaluwen vlieg vlug zijn.

Tegen het einde van de broedperiode zie je jonkies steeds vaker bij het gat van de nestkast naar buiten turen en luisteren naar de soortgenoten die zo af en toe gierend langs vliegen. En dan, ineens, kruipt de meest moedige van het stel door het gat, laat zich vallen en weg is die. De ouder die op dat moment op het nest zit geeft daarbij geen krimp. Een nogal abrupt einde van de ouder-kindrelatie. De jonkies komen na het verlaten van het nest nooit meer terug en sluiten zich zo snel mogelijk aan bij de groepen rondvliegende soortgenoten. Terwijl de oudervogels nog wel een paar nachten op het nest verblijven. Hun taak zit er dan op. En dan zijn ook de oudervogels weg en zie je al gauw minder Gierzwaluwen rondvliegen totdat ze ineens allemaal weg zijn op weg naar hun winterkwartieren ten zuiden van de Sahara. Wij kijken er nu al naar uit tot ze volgend jaar weer terugkomen.